

Frågor och svar i samtalet mellan basårsrepresentanter (Per, Olow och Linda) och CSN:s rättsjurister Karin Henning och Henrik Strömberg Croné (5 april 2024)

Text i svart är skriven av Linda och Per.

Kommentarer i rött är tillagda av Karin och Henrik efter att de läst igenom utskriften.

F(råga): Om en student aldrig läst på högskolenivå tidigare och efter basåret söker till högskolan så får de alltid studiemedel om de söker det. Stämmer det?

S(var): Det stämmer. Studenterna provas inte ens.

Kommentar: Studieresultat provas inte om den studerande inte tidigare har haft studiemedel för studier på eftergymnasial nivå.

F: Om studenterna innan de påbörjar basåret erhållit studiemedel för högskolestudier, så måste studenterna ta 100% av basårets poäng för att kunna få studiemedel för högskoleutbildning efter avslutat basår. Stämmer detta?

S: Det är korrekt uppfattat. Vid studier på basåret gäller att studenter ska läsa i takt med studieplanen. Det innebär att vi kan tillåta mindre och tillfälliga förseningar. Men i och med att man avslutat basåret så handlar det sällan om en tillfällig försening. Då ska man ju vara klar med basåret. Då ska ju resultat provas.

Kommentar: Korrekt

F: Mot bakgrund av detta vi just diskuterat så ser vi på basåret en del negativa konsekvenser.

Tänk er en student som erhållit CSN-medel för högskolestudier inom tex humanioraämnena. Studenten tar framgångsrikt alla poäng på de kurser hen läser. Om denna student vill testa att växla inriktning mot naturvetenskap och teknik är ju basåret ett mycket bra alternativ. Men! Tänk nu att denna student visar sig ha svårt för basårets ämnen och bara klarar delar av programmet. Studenten inser att inriktningsväxlingen kanske inte var så lyckad och bestämmer sig för att återgå till sina tidigare lyckade studier inom humaniora.

Då får studenten inga medel för sina fortsatta högskolestudier inom humaniora. Om man inte är ganska säker på att klara ett basår i detta läge så vågar man inte chansa! Basåret blir alltså i realiteten inte ett alternativ här, i alla fall inte för ekonomiskt svaga studenter. Stämmer detta?

S: Ja. Då har man ju inte läst i takt med sin studieplan under tiden man haft studiemedel. man kan ju alltid återkvalificera sig för studiestöd genom att plocka in motsvarande antal poäng eller veckor som saknas på ett nytt program. Men initialt gäller det du säger.

Kommentar: Ja, i och med att den studerande haft studiemedel för studier på eftergymnasial nivå tidigare så ska studieresultaten för basåret prövas. Det är bara första gången den studerande får studiemedel på eftergymnasial nivå som studieresultaten inte prövas.

F: På ett basår kan det röra sig om ganska många missade poäng. Det är faktiskt inte så många studenter som går igenom basårsstudier med fullständiga poäng. Med detta som bakgrund är det knappt att man vågar rekommendera studenter som tidigare läst på högskolan att inrikta sig mot ingenjörsprogram – såvida de inte har någon annan som kan stötta dem ekonomiskt. Detta tycker vi är problematiskt.

S: Ja, det är en konsekvens av bestämmelserna kring studieresultat. Det krävs särskilda skäl som gör att man kan frånga bestämmelserna, men dessa används bara i mycket begränsad omfattning. Det är i princip bara när det gäller egen eller nära anhörigs långvariga sjukdom som detta tillämpas.

Kommentar: Det stämmer, men den studerande kan alltid återkvalificera sig för nya studiemedel genom att redovisa resultat från efterföljande studier som motsvarar antalet heltidsveckor som saknas. Exempelvis saknas 10 heltidsveckor, vilket motsvarar 15 högskolepoäng. Studiemedel kan då lämnas från veckan efter veckan då de godkända studieresultaten uppnåtts.

F: Det har öppnats upp för att läsa såväl fup- som hp-kurser på en basårsutbildning. Men i realiteten fungerar inte detta. För det innebär att om studenter med CSN-medel gått på ett basår med såväl fup- som hp-kurser så prövas dessa alltid när de söker vidare till högskolan. Dessa basårsstudenter måste alltså klara 100% av sina fup för att få studiemedel framöver på högskolenivå. (Att jämföra med de som inte fått CSN-medel för högskolestudier tidigare, vilka inte behöver klara ett enda poäng.)

För att vi på basåren inte ska försätta studenter i en potentiellt dålig ekonomiska situation så har vi alltså fått plocka bort bra högskolepoänggivandekurser från programmen.

S: För hp-kurserna på basåret är det inte ett 100%-igt krav, men för fup-kurserna på basåret så är det så på ett basår med båda poängtyperna.

Kommentar: Ja, det stämmer att studieresultat ska prövas i och med att man varit beviljad studiemedel på eftergymnasial nivå.

F: Detta gör ju att tanken med att man på myndighetsnivå ”öppnat upp” för möjligheten att blanda fup- och hp-kurser på basåret faller helt och hållet.

Dessutom så är det så att studenter som läser på basåret med blandade poäng också måste söka studiemedel för två olika typer av studier – dvs deltidstudier för behörighetsgivande delen och deltidstudier för hp-delen. Detta har studenter ingen aning om, vilket innebär extra arbete för oss på basåren, eftersom i princip alla studenter fick avslag och måste söka medel på nytt. Men det här med informationen på CSN-sidan återkommer vi till senare.

F: Vi skulle vilja ha samma krav på prestationsgrad för basåren som för Komvux- eller högskolestudier inför prövning av CSN-medel för kommande högskolestudier.

Många studenter klarar inte mer än 75% av sina studier. Detta kan dock räcka till en garantiplats på ett högskoleingenjörsprogram. Kravet för studenter som tidigare erhållit CSN-medel för högskolestudier eller för de som går på basårsutbildningar med blandade poängtyper är dock 100%. Det känns fel. Att deras kompisar på samma basår som kommer direkt från gymnasiet har ett krav på motsvarande 0% gör situationen mycket märklig.

För de studenter som tidigare fått medel från CSN för studier på högskolan är det egentligen mer ekonomiskt försvarbart att skaffa sin behörighet via Komvux, med deras 75%-iga krav, istället för via lärosätena. Detta blir mycket märkligt eftersom basåren är specialanpassade utbildningar som är utvecklade för att förbereda studenter maximalt för just ingenjörstudier. Då har vi ju tappat hela idén med basårsutbildningar.

Om vi skulle vilja ha samma krav på prestationsgrad för basåren som för Komvux eller högskolestudier, vad är det då som krävs?

S: Fup är ju inte officiella poäng som har en egen valör. Det hade varit annorlunda om fup hade haft en liknande definition som hp eller komvux-poäng. Man hade behövt ha föreskrifter som beskriver vad en fup är, så att vi kan definiera vad 75%-kravet innebär.

Kommentar: FUP är en konstruktion som saknar reglering i någon författning. CSN har därför inte möjlighet att föreskriva om ett procentuellt krav på studieresultat.

F: Så att fup inte är definierat är ett problem för er i detta sammanhang?

S: Hade det varit ett officiellt poängsystem då hade vi kunnat utforma föreskrifter utifrån en poängsatt utbildning. Men just nu är inte basåren poängsatta i den bemärkelsen.

Kommentar: Se svar ovan

F: Om vi, i en förordning, definierar vad en fup innebär, skulle det då fungera?

S: "Förutsättningen för att CSN:s ens ska kunna utreda möjligheten att ändra (CSN-) föreskrifterna så att basåret ska prövas som en poängsatt utbildning (75-procentskrav) är att förutbildningspoäng (FUP) finns reglerad i någon författning.

I författningen bör det framgå vad en FUP har för värde, dvs vilket studieåtagande angett i FUP som krävs för heltidsstudier.”[Citerat från mailkonversation med CSN, 19 april 2024]

Kommentar: Det stämmer. Att ändra föreskrifter och bygga om systemet för att kunna hantera basår som en poängsatt utbildning är dock en kostnads- och prioriteringsfråga.

F: Men samtidigt som fup inte är definierat i en förordning, så använder ändå CSN:s handläggare fup som om det vore definierat. För visst är det så att ni kollar i ladok, där det står fup-poäng, för att avgöra om studenter klarat 100% på sitt basår?

S: Ja, det gör vi. Om vi ser att en student har tex 60 fup så gör vi ingen ytterligare utredning.

Kommentar: Om det framgår av ladok att den studerande klarat samtliga FUP utgår CSN från att den studerande läst i takt med utbildningsplanen.

F: Pondera att vi har en definition av fup i förordningen. Hur går vi vidare för att CSN ska förändra sina föreskrifter? Vem tar vi kontakt med?

S: Ni kan ta kontakt med oss. Det är hit ni ska vända er. Vi kan också ha avstämningsmöten med er kring frågor som rör studiestödsdelen om ni vill.

Kommentar: Ja, det stämmer att det är CSN:s rättsavdelning som ska kontaktas.

F: Det är bra om ni på CSN stödjer ett eventuellt förslag från basåren på införandet av en definition av fup eller liknande i förordningen. Ni är väl en remissinstans?

S: Japp.

Kommentar: Det är utredaren bakom förslaget som avgör vilka som ska vara remissinstanser.

F: Ibland ombeds vi att skriva intyg. När är det meningsfullt för oss att lägga tid på att skriva intyg för mindre och tillfällig försening? Vad är en mindre och tillfällig försening?

S: Praxis är runt 10 veckor (ca 25 %) försening och det ska finnas en plan för hur de ska komma ikapp. Finns det en omtentamen någon månad senare så skulle det kunna räknas som en mindre och tillfällig försening.

Kommentar: För att CSN ska kunna avgöra om det är en mindre och tillfällig försening måste läroanstalten göra en bedömning och intyga att så är fallet.

F: Ni ansvarar inte för detta, men CSN:s hemsida för studiestödsansökan är mycket otydlig vad det gäller basåren. Basårsstudenterna tror att de är högskolestudenter och inser inte att de ska gå in på andra sidor än för högskolestudenter. Och ingenstans uppmanas de att vara vaksamma på detta. Gå gärna in på CSN:s hemsida och försök finna info för basåret.

(CSN förevisas om hemsidan)

På enda sidan för basåret kan man gå vidare till studiemedel. Klickar man på studiemedel länkas man vidare till regler för studiemedel, men det är i princip omöjligt att hitta något specifikt för studier på basår sånär som på regeln för studieresultat. Men denna sida länkas inte till från portalen. Dessutom är infon inte relevant för de som ska börja och söka studiemedel. Det står inget om reglerna för vad som gäller för vad som händer om man läst på högskolan tidigare. Detta märker studenten först när de går ut basåret.

S: Det där håller vi med om fullständigt. Vi borde informera mer om vad som gäller specifikt för basåret. Det är mycket svårt för den enskilde att finna information. Vi för detta vidare till vår kommunikationsavdelning. [Detta är framfört till kommunikationsavdelningen, enligt mailväxling 19 april 2024]

Kommentar: Det pågår ett arbete med en översyn av CSN:s hemsida med anledning av de synpunkter som ni tidigare har lämnat.